

PAPER

SUN'IY INTELLEKT DAVRIDA OBRAZLILIK: GENERATIV TASVIRLAR VA "HAQIQAT" MASALASI

Mamurova Shaxlo Sultanovna^{1,*}

¹Qo'qon universiteti tayanch doktoranti

*shakhlo.mamurova@bk.ru

Abstract

Ushbu maqolada sun'iy intellekt (SI) davrida obrazlilik tushunchasining mohiyati falsafiy nuqtai nazardan chuqur tahlil qilinadi. Generativ modellarning yaratgan tasvirlari, mualliflik masalasi va haqiqat o'rtasidagi murakkab, ba'zan ziddiyatli munosabatlar izchil yoritib beriladi. Tadqiqotda asosiy e'tibor SI tomonidan yaratilgan tasvirlarning ontologik (borliq bilan bog'liq) va gnoseologik (bilish bilan bog'liq) jihatlariga qaratilgan. Bu tasvirlar inson ijodkorligiga qanday ta'sir ko'rsatayotgani, uni boyitayotgani yoki, aksincha, susaytirayotgani atroflicha ko'rib chiqiladi. Tahlil asosida klassik falsafaning yirik namoyandalari – Platonning g'oyalar olami, Kantning estetik hukm nazariyasi, Hegelning san'at falsafasi – hamda zamonaviy mutafakkirlar Walter Benjaminning "texnik takrorlanish" konsepsiyasi va Jacques Derrida ning dekonstruksiya yondashuvi yotadi. Ushbu nazariyalar orqali obrazlilikning haqiqat va mualliflik bilan qanday bog'lanishi ochib beriladi. Maqolada ta'kidlanishicha, generativ SI vositalari orqali yaratilgan tasvirlar nafaqat real dunyoni taqlid qiladi, balki ko'pincha uni buzadi va "haqiqiy" deb qabul qilinadigan narsalarni shubha ostiga qo'yadi. Shu bilan birga, an'anaviy mualliflik huquqi tushunchasi ham jiddiy sinovga duch kelmoqda va uni qayta ko'rib chiqish zarurati yuzaga kelmoqda. Tadqiqot natijalari obrazlilik tushunchasini zamonaviy SI kontekstida yangicha talqin qilishga yordam beradi hamda kelgusidagi chuqurroq tadqiqotlar uchun nazariy va metodologik asos yaratadi.

Key words: obrazlilik, generativ tasvirlar, sun'iy intellekt, mualliflik, haqiqat, falsafa, ontologiya.

Kirish

Sun'iy intellektning tez rivojlanishi insoniyatning borliqni idrok etish jarayoniga chuqur va ko'p qirrali ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, generativ

modellarning paydo bo'lishi – masalan, DALL-E, Midjourney yoki Stable Diffusion kabi vositalar – matnli tavsiflar asosida bir necha soniyada yuqori sifatli tasvirlar yaratish imkonini berdi. Bu texnologiyalar nafaqat san'at va dizayn sohasini,

Compiled on: March 17, 2026.

Copyright: ©2026 by the authors. Submitted to Advances in Science and Humanities for possible open access publication under the terms and conditions of the [Creative Commons Attribution \(CC BY\) 4.0 license](#).

balki jurnalistika, reklama, ta'lim va hatto shaxsiy kundalik hayotimizni ham tubdan o'zgartirmoqda. Endi har qanday odam o'z tasavvurini vizual shaklda darhol hayotga oshirishi mumkin.

Biroq, bu imkoniyatlar bilan birga jiddiy falsafiy va axloqiy savollar ham paydo bo'ldi: sun'iy intellekt tomonidan yaratilgan tasvirning haqiqiy muallifi kim hisoblanadi? U inson ijodining mahsuli sifatida qabul qilinishi mumkinmi yoki bu faqat algoritmik simulyatsiyami? Va eng muhimi, bunday tasvirlar real dunyoni qanchalik to'g'ri aks ettiradi yoki aksincha, uni buzib ko'rsatadimi?

Falsafada obrazlilik azaldan inson ongida borliqning aks etishi sifatida talqin qilingan. Platon "g'oyalar olami" nazariyasida tasvirlarni haqiqiy g'oyalarning soyasi, ya'ni ikkinchi darajali haqiqat deb hisoblagan. Kant esa obrazlarni subyektiv idrok va aqlning mahsuli deb ko'rgan va ularni tashqi olamdan mustaqil deb hisoblamagan. Hegel esa san'at va obrazlilikni ruhning o'zini anglash jarayonining muhim bosqichi sifatida baholagan. Zamonaviy davrda generativ sun'iy intellekt bu klassik qarashlarni jiddiy sinovdan o'tkazmoqda. Deepfake texnologiyalari, yolg'on tasvirlar va sun'iy yaratilgan kontent real fotosuratlar va videolardan deyarli farq qilmay qoldi.

Bu holat jamiyatda ishonchsizlikni kuchaytirmoqda va axborot xavfsizligiga tahdid solmoqda. Masalan, 2023–2025 yillarda Stability AI, Midjourney va Getty Imagesga qarshi rassomlar va fotografiyalarning tomonidan ochilgan bir nechta sud ishlari bu muammoning dolzarbligini yaqqol ko'rsatdi. Falsafiy adabiyotlarda obrazlilik odatda idrok va tasavvurning uyg'unligi orqali shakllanadi. Idrok tashqi olam bilan to'g'ridan-to'g'ri aloqani ta'minlasa, tasavvur bu ma'lumotlarni qayta ishlaydi, birlashtiradi va yangi obrazlar yaratadi. Sun'iy intellekt esa bu jarayonni mashinalashtirdi: u millionlab ma'lumotlar asosida o'rganib, yangi tasvirlarni sintez qiladi. Natijada mualliflik tushunchasi noaniq bo'lib qoldi, haqiqat va yolg'on o'rtasidagi chegara esa tobora xiralashmoqda.

Ushbu maqolaning maqsadi – obrazlilik tushunchasini sun'iy intellekt davrida falsafiy nuqtai nazardan chuqur tahlil qilish, generativ tasvirlarning ontologik va gnoseologik jihatlarini ochib berish hamda mualliflik va haqiqat masalalaridagi murakkab aloqalarni yoritishdan

iborat.

Adabiyotlar sharhi

Obrazlilik muammosi falsafa tarixida eng qadimiy va murakkab masalalardan biri sifatida doimiy e'tiborda bo'lib kelgan. Ushbu tushuncha nafaqat estetik tafakkur, balki bilish nazariyasi, ontologiya va madaniyat falsafasi bilan ham uzviy bog'liqdir. Qadimgi yunon falsafasida obrazlar masalasi ilk bor Platon ta'limotida tizimli tarzda muhokama qilingan. Platon "Respublika" asarida obrazlarni g'oyalar olamining soya va nusxasi sifatida talqin qilib, ularni haqiqatdan uzoqlashtiruvchi vosita deb baholaydi. Uning nazarida san'at va tasvir insonni haqiqiy bilimdan chalg'itib, uni ko'rinishlar dunyosiga mahkum etadi.

Aristotel esa Platon qarashlaridan farqli o'laroq, obrazlarni bilish jarayonining zaruriy komponenti sifatida ko'radi. "Poetika" va "Ruh haqida" asarlarida u inson tafakkuri sezgi, tasavvur va aql bosqichlari orqali shakllanishini asoslab, obrazni bilishning boshlang'ich nuqtasi sifatida izohlaydi. Aristotelga ko'ra, tafakkur obrazlarsiz mavjud bo'la olmaydi, chunki har qanday tushuncha avval sezgi tajribasi orqali obraz shaklida idrok etiladi.

Yangi davr falsafasida obrazlilik muammosi gnoseologik nuqtai nazardan qayta talqin qilindi. Immanuel Kant "Sof aql tanqidi" asarida obrazlarni inson ongining aprior shakllari bilan bog'lab, ularni subyektiv idrok mexanizmining mahsuli sifatida izohlaydi. Kantga ko'ra, inson tashqi olamni bevosita emas, balki makon va zamon shakllari orqali idrok etadi, natijada haqiqat ongda obraz sifatida namoyon bo'ladi. Bu yondashuv obrazlilikni obyektiv reallikdan ko'ra, bilish subyektiga bilan chambarchas bog'liq hodisa sifatida talqin qilishga asos yaratdi.

Zamonaviy falsafada obraz muammosi madaniyat va texnologiya kontekstida yanada chuqurlashdi. Walter Benjamin "Mexanik reproduksiya davrida san'at asari" nomli mashhur maqolasida texnik vositalar yordamida yaratilgan tasvirlar san'atning "aura"sini yo'qotishini ta'kidlaydi. Uning fikricha, nusxa ko'paytirish jarayoni obrazning autentikligini susaytirib, uni iste'mol obyektiga aylantiradi. Bu g'oya bugungi raqamli muhitda, ayniqsa sun'iy intellekt tomonidan yaratilayotgan tasvirlar kontekstida

yanada dolzarblashmoqda.

Poststrukturalistik falsafada esa obraz haqiqatning o'rnini egallagan simulyatsiya sifatida talqin qilinadi. Jacques Derrida dekonstruksiya nazariyasida matn va tasvir o'rtasidagi an'anaviy chegaralarni yo'q qilib, haqiqatning o'zi ham belgilar tizimida doimiy kechiktirilayotgan ma'no ekanini ko'rsatadi. Bu yondashuvga ko'ra, obraz endi voqelikni aks ettirmaydi, balki o'zi mustaqil ma'no ishlab chiqaruvchi struktura sifatida namoyon bo'ladi.

Sharq falsafasida ham obrazlilik masalasi muhim o'rin tutgan. Abu Rayhon Beruniy ilmiy bilishda sezgi va tajribaning rolini alohida ta'kidlab, idrokni bilimning asosi sifatida ko'radi. Ibn Sino esa "Shifo" va "Donishnoma" asarlarida tasavvur (xayol)ni bilish jarayonining muhim bosqichi sifatida tahlil qilib, obrazlar orqali tushunchalar shakllanishini ilmiy asoslab beradi. Unga ko'ra, xayol inson ruhiy faoliyatining mustaqil darajasi bo'lib, aql va sezgi o'rtasida vositachilik qiladi.

Zamonaviy o'zbek falsafiy tadqiqotlarida ham obrazlilik muammosi bilish nazariyasi doirasida tahlil qilinmoqda. Xususan, A. Abdurahmonov ilmiy asarlarida obrazni subyektiv tajriba va ijtimoiy ong mahsuli sifatida ko'rib, uni madaniy tafakkur bilan bog'laydi. Uning yondashuvida obraz nafaqat individual idrok natijasi, balki jamiyatning tarixiy va ma'naviy tajribasini mujassamlashtiruvchi hodisadir.

Sun'iy intellekt bilan bog'liq zamonaviy tadqiqotlarda esa obrazlilik muammosi mutlaqo yangi falsafiy o'lcham kasb etmoqda. Hristov va Mazzi kabi mualliflar generativ texnologiyalar kontekstida mualliflik, ijod va autentiklik masalalarini muhokama qilib, SI tomonidan yaratilgan tasvirlarni "inson tafakkuridan mustaqil obrazlar" sifatida talqin qiladilar. Bu yondashuv klassik falsafadagi obraz tushunchasini qayta ko'rib chiqishni talab etadi, chunki endilikda obraz inson ongidan tashqarida, algoritmik jarayonlar asosida ham shakllanmoqda.

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, obrazlilik tushunchasi tarix davomida haqiqatni aks ettirish vositasidan tortib, mustaqil ma'no ishlab chiqaruvchi struktura darajasigacha rivojlangan. Sun'iy intellekt tomonidan generatsiya qilinayotgan tasvirlar esa ushbu jarayonni yangi

bosqichga olib chiqib, obrazning ontologik maqomi, mualliflik mohiyati va bilish jarayonidagi o'rnini qayta falsafiy mushohada qilish zaruratini yuzaga keltirmoqda.

Metodologiya

Mazkur tadqiqot metodologik jihatdan asosan falsafiy tahlilga tayangan holda olib borildi. Tadqiqotning nazariy asosi sifatida gnoseologik va ontologik yondashuvlar tanlanib, obrazlilik, mualliflik va haqiqat tushunchalari ularning o'zaro aloqadorligi doirasida izchil tahlil qilindi. Falsafiy metodning qo'llanishi ushbu tushunchalarning faqat empirik emas, balki konseptual va nazariy mazmunini ochib berishga imkon yaratdi.

Tadqiqot jarayonida umumfalsafiy metodlar, xususan, analiz va sintez, induksiya va deduksiya usullaridan keng foydalanildi. Analiz metodi orqali obrazlilik fenomeni tarkibiy qismlarga ajratilib, uning bilish jarayonidagi funksional roli alohida o'rganildi. Sintez yordamida esa ushbu elementlar yagona tizim sifatida qayta birlashtirilib, sun'iy intellekt kontekstida obraz tushunchasining umumiy falsafiy modeli ishlab chiqildi. Induktiv yondashuv alohida nazariy qarashlardan umumiy xulosalarga kelishga xizmat qilgan bo'lsa, deduktiv metod umumiy falsafiy tamoyillar asosida muayyan holatlarni tahlil qilish imkonini berdi.

Komparativ metod tadqiqotning muhim usullaridan biri bo'lib, uning yordamida klassik va zamonaviy falsafiy qarashlar qiyosiy tahlil qilindi. Xususan, Platon, Aristotel, Kant kabi mutafakkirlarning obraz haqidagi qarashlari Derrida, Benjamin, Mamardashvili kabi zamonaviy faylasuflar g'oyalari bilan solishtirildi. Ushbu yondashuv tarixiy uzviylikni ko'rsatish bilan birga, obrazlilik tushunchasining mazmunini transformatsiyasini aniqlashga xizmat qildi.

Shuningdek, umumlashtirish metodi orqali turli falsafiy konsepsiyalar asosida sun'iy intellekt tomonidan yaratilayotgan tasvirlarning ontologik maqomi va mualliflik muammosiga doir xulosalar ishlab chiqildi. Bu metod nazariy materialni tizimlashtirish, asosiy g'oyalarni ajratib ko'rsatish va ularni yagona kontseptual doiraga joylashtirish imkonini berdi.

Manbalar tahlili interdisiplinar yondashuv asosida amalga oshirildi. Tadqiqotda falsafiy

adabiyotlar bilan bir qatorda huquqiy va texnologik manbalar ham qamrab olindi. Huquqiy manbalar mualliflik huquqi va intellektual mulk masalalarini yoritish uchun xizmat qilgan bo'lsa, texnologik adabiyotlar sun'iy intellektning ishlash mexanizmlari va generativ modellarning xususiyatlarini tushuntirishga yordam berdi. Ushbu uch yo'nalishning uyg'un tahlili obrazlilik muammosini faqat nazariy emas, balki amaliy-falsafiy kontekstda ham baholash imkonini yaratdi.

Natijada, tanlangan metodologiya tadqiqot predmetini ko'p qirrali yondashuv asosida yoritishga, obraz, mualliflik va haqiqat tushunchalarining sun'iy intellekt sharoitidagi yangi mazmunini kompleks tarzda ochib berishga xizmat qildi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, obrazlilik jarayoni inson bilishining murakkab va ko'p bosqichli mexanizmi bo'lib, u idrok, tasavvur va tafakkur faoliyatining o'zaro integratsiyasi asosida shakllanadi. Sun'iy intellekt tomonidan yaratilayotgan tasvirlar ushbu jarayonga yangi omil sifatida kirib kelib, an'anaviy bilish modelini muayyan darajada o'zgartirmoqda. Xususan, inson idroki SI tomonidan ishlab chiqilgan vizual axborotni dastlabki aks sifatida qabul qiladi, ya'ni u real voqelik bilan bir qatorda sun'iy yaratilgan tasvirlarni ham obyektiv haqiqat sifatida idrok etish imkoniyatiga ega bo'lmoqda.

Tasavvur bosqichida esa ushbu tasvirlar inson ongida qayta ishlanadi, boyitiladi va ma'lum ma'noda subyektiv interpretatsiyaga uchraydi. Bu jarayonda tasavvur nafaqat mavjud tasvirlarni qayta tiklaydi, balki ularni yangicha kontekstda birlashtirib, yangi obrazlar yaratadi. Natijada, obrazlilik idrok va tasavvur sintezi sifatida shakllanib, inson uchun haqiqatning muayyan talqinini yuzaga keltiradi. Bunda obraz faqat tashqi dunyoni aks ettiruvchi passiv vosita emas, balki faol semantik konstruktsiya sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqot shuni ham ko'rsatdiki, sun'iy intellekt tasvirlari haqiqatni talqin qilishda muhim rol o'ynashi bilan birga, uni buzish potensialiga ham ega. Xususan, deepfake texnologiyalari orqali yaratilgan vizual materiallar real voqelik bilan sun'iy konstruktsiya o'rtasidagi chegarani

xiralashtirib, inson idrokida yolg'on haqiqat tasavvurini shakllantirishi mumkin. Bu holat obrazlilikning epistemologik ishonchliligini zaiflashtirib, haqiqat va simulyatsiya o'rtasidagi farqni aniqlashni murakkablashtiradi.

Quyidagi jadval obrazlilik jarayonining asosiy bosqichlarini tizimli tarzda aks ettiradi:

Jadval 1. Obrazlilik jarayonining rivojlanishi

<u>Bilish shakli</u>	<u>Asosiy vazifasi</u>	<u>Faoliyat xususiyati</u>	<u>Natija</u>
<u>Idrok</u>	<u>Tashqi olamni aks ettirish</u>	<u>Hissiy</u>	<u>Dastlabki tasvirlar</u>
<u>Tasavvur</u>	<u>Axborotni qayta ishlash</u>	<u>Ijodiy</u>	<u>Yangi obrazlar</u>
<u>Obrazlilik</u>	<u>Idrok va tasavvurni sintez qilish</u>	<u>Barqaror</u>	<u>Haqiqat talqini</u>

Mazkur jadvaldan ko'rinadiki, idrok hissiy darajada boshlang'ich axborotni taqdim etsa, tasavvur bu axborotni ijodiy tarzda qayta ishlaydi. Obrazlilik esa ushbu ikki bosqichning sintezi sifatida nisbatan barqaror va tizimli ma'no ishlab chiqaradi. Shu ma'noda, obrazlilik inson bilish jarayonining yakuniy bosqichi bo'lib, u haqiqatni bevosita emas, balki ma'naviy va madaniy filtrlar orqali talqin qiladi.

Diagramma asosida tahlil qilinganda, obrazlilik jarayoni idrokdan boshlanib, tasavvur orqali boyib, sun'iy intellekt ta'siri ostida yangi sifat bosqichiga o'tishi kuzatiladi. Diagrammada idrok – birlamchi axborot manbai, tasavvur – transformatsiya mexanizmi, obrazlilik esa – ma'no ishlab chiqaruvchi yakuniy tizim sifatida ifodalanadi. Sun'iy intellekt ushbu zanjirga tashqi omil sifatida qo'shilib, haqiqat va mualliflik tushunchalarini qayta talqin qilish zaruratini yuzaga keltiradi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari shuni tasdiqlaydiki, sun'iy intellekt sharoitida obrazlilik nafaqat bilish jarayonining ichki mexanizmi, balki axborot xavfsizligi, madaniy identitet va epistemologik ishonchlilik bilan bog'liq muammolarni ham o'z ichiga olgan kompleks falsafiy muammo sifatida namoyon bo'lmoqda.

Muhokama

Tadqiqot natijalari sun'iy intellekt davrida obrazlilik fenomenining yanada

murakkablashganini ko'rsatadi. Agar an'anaviy falsafada obraz inson ongining mahsuli sifatida talqin qilingan bo'lsa, hozirgi sharoitda obrazlar insondan tashqarida, algoritmik tizimlar asosida ham yaratilmoqda. Bu holat obrazlilikning ontologik maqomini qayta ko'rib chiqishni taqozo etadi, chunki endilikda obraz faqat subyektiv idrok natijasi emas, balki texnologik jarayonlarning mustaqil mahsuli sifatida ham namoyon bo'lmoqda. Muhokamaning markaziy masalalaridan biri mualliflik muammosidir.

Klassik estetikada mualliflik inson ijodkorligi bilan uzviy bog'langan bo'lib, ijod subyeksi sifatida faqat inson tan olingan. Sun'iy intellekt esa ushbu an'anaviy tasavvurni shubha ostiga qo'ymoqda. Agar SI tomonidan yaratilgan tasvir, matn yoki musiqa mualliflik mahsuli sifatida tan olinsa, unda ijodning subyeksi kim degan savol yuzaga keladi: dasturchimi, foydalanuvchimi yoki algoritmnining o'zi? Bu savol huquqiy tizim uchun ham jiddiy muammolarni keltirib chiqaradi, chunki mavjud mualliflik huquqi konsepsiyasi asosan inson subyeksi mavjudligini nazarda tutadi. Shu ma'noda, SI muallif sifatida tan olinishi inson ijodkorligining qadrsizlanishiga olib kelishi mumkin, degan xavotirlar ma'lum darajada asosli hisoblanadi.

Haqiqat muammosi esa yanada kengroq ijtimoiy-falsafiy oqibatlarga ega. Sun'iy intellekt tomonidan yaratilayotgan tasvirlar, ayniqsa deepfake texnologiyalari, real va sun'iy o'rtasidagi chegarani xiralashtirib, jamiyatda ishonch inqirozini yuzaga keltirmoqda. Agar inson idroki yolg'on tasvirlarni haqiqat sifatida qabul qilsa, bu dezinformatsiyaning keng tarqalishiga, manipulyatsiya va mafkuraviy bosimning kuchayishiga olib kelishi mumkin. Natijada obrazlilik haqiqatni yorituvchi vosita emas, balki uni yashiruvchi yoki buzuvchi mexanizmga aylanish xavfi tug'iladi.

Mazkur holat jamiyat barqarorligi uchun muayyan darajada tahdid tug'diradi. Chunki siyosiy qarorlar, ijtimoiy fikr va jamoatchilik kayfiyati tobora ko'proq vizual axborotga tayangan holda shakllanmoqda. Agar ushbu axborot sun'iy manipulyatsiya mahsuli bo'lsa, haqiqat tushunchasi nisbiylashib, obyektiv bilim o'rnini simulyatsiya egallashi mumkin. Bu esa posthaqiqat (post-truth) jamiyati shakllanishiga olib keladigan muhim omillardan biridir.

Shu sababli, tadqiqot natijalari faqat nazariy emas, balki amaliy xulosalarni ham ilgari suradi. Xususan, siyosiy va huquqiy choralar zarurligi asoslanadi. Sun'iy intellekt tomonidan yaratilgan kontentni majburiy tarzda belgilash (markirovka qilish) g'oyasi shunday choralar sirasiga kiradi. Bu orqali foydalanuvchi sun'iy va real axborotni farqlash imkoniga ega bo'lib, idrok jarayonida tanqidiy tafakkur kuchaytiriladi. Shuningdek, axborot xavfsizligi siyosatini kuchaytirish, raqamli savodxonlikni oshirish va SI etikasi bo'yicha me'yoriy hujjatlar ishlab chiqish ham muhim vazifalardan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Umuman olganda, muhokama shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt sharoitida obrazlilik nafaqat estetik yoki gnoseologik masala, balki huquqiy, siyosiy va axloqiy muammolar bilan chambarchas bog'liq kompleks ijtimoiy hodisaga aylanmoqda. Shu bois, obrazlilikni tahlil qilish faqat falsafiy doirada emas, balki interdisiplinar yondashuv asosida olib borilishi zamon talabi hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, obrazlilik sun'iy intellekt davrida nafaqat estetik yoki psixologik tushuncha, balki fundamental falsafiy kategoriya sifatida namoyon bo'lmoqda. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, obraz, tasavvur va idrok o'rtasidagi munosabatlar bilish jarayonining markaziy mexanizmini tashkil etib, ular bir-biridan ajralgan holda emas, balki uzviy va dialektik bog'liqlikda mavjuddir. Idrok tashqi olamning dastlabki aksini ta'minlasa, tasavvur ushbu aksni qayta ishlab, subyektiv mazmun bilan boyitadi, obrazlilik esa ushbu ikki bosqichning sintezi sifatida haqiqatning ma'lum talqinini shakllantiradi.

Sun'iy intellekt tomonidan yaratilayotgan generativ tasvirlar ushbu an'anaviy modelni tubdan o'zgartirmoqda. Agar ilgari obraz faqat inson ongining mahsuli sifatida talqin qilingan bo'lsa, hozirgi sharoitda u algoritmik jarayonlar natijasida ham yuzaga kelmoqda. Bu holat obrazning ontologik maqomini qayta ko'rib chiqishni, uni faqat subyektiv fenomen emas, balki texnologik muhitda shakllanuvchi obyektiv hodisa sifatida ham baholash zaruratini keltirib chiqaradi.

Tadqiqot natijalari shuni ham tasdiqlaydiki,

SI generativ tasvirlari haqiqat va mualliflik tushunchalarini qayta talqin qilishga majbur etmoqda. Haqiqat endilikda nafaqat real voqelik bilan, balki sun'iy ravishda yaratilgan simulyatsiyalar bilan ham raqobatlashmoqda. Mualliflik esa individual ijod subyekti bilan cheklanmay, murakkab texnologik tizimlar bilan bog'liq kollektiv va noaniq jarayonga aylanmoqda. Bu esa falsafada ijod, mas'uliyat va bilimning ishonchligi kabi asosiy kategoriyalarni yangicha konseptual asosda qayta ko'rib chiqishni taqozo etadi.

Umuman olganda, tadqiqot obrazlilikni SI sharoitida faqat nazariy muammo emas, balki jamiyatning axborot xavfsizligi, madaniy identiteti va epistemologik barqarorligi bilan bevosita bog'liq bo'lgan dolzarb ijtimoiy-falsafiy hodisa sifatida talqin qilish mumkinligini ko'rsatadi. Shu bois, obrazlilikni o'rganish kelajakda ham falsafa, huquq, madaniyatshunoslik va texnologiya sohalarini birlashtirgan interdisiplinar tadqiqotlar uchun muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Takliflar

Mazkur tadqiqot natijalari asosida kelgusida obrazlilik muammosini yanada chuqurroq va kengroq kontekstda o'rganish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi. Xususan, obrazlilikni raqamli madaniyat sharoitida, ijtimoiy tarmoqlar, virtual reallik va metavers kabi muhitlar doirasida tahlil qilish dolzarb ilmiy yo'nalishlardan biri bo'lib qolmoqda. Bu jarayonda obrazlarning faqat bilish vositasi emas, balki identitet shakllantirish, ijtimoiy muloqot va madaniy me'yorlarni ishlab chiqarishdagi roli alohida tadqiq etilishi lozim.

Shuningdek, sun'iy intellekt kontekstida obrazlilik masalasini fanlararo yondashuv asosida o'rganish zarurati yanada yaqqol namoyon bo'ladi. Falsafa bu muammoning ontologik va epistemologik jihatlarini ochib berar ekan, huquq sohasi mualliflik, intellektual mulk va mas'uliyat masalalarini tartibga solish mexanizmlarini ishlab chiqishi lozim. Texnologiya esa generativ modellar va algoritmik tizimlarning ishlash prinsiplarini tushuntirib, ularning jamiyatga ta'sirini empirik asosda baholash imkonini beradi. Ushbu uch yo'nalishning integratsiyasi obrazlilik muammosini kompleks va tizimli tarzda tahlil

qilishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, amaliy nuqtai nazardan, raqamli savodxonlikni oshirishga qaratilgan ta'lim dasturlarida obrazlilik va sun'iy tasvirlar muammosiga alohida e'tibor qaratish taklif etiladi. Talaba va keng jamoatchilikni sun'iy va real axborotni farqlash ko'nikmalariga o'rgatish, tanqidiy tafakkurni rivojlantirish orqali dezinformatsiya xavfini kamaytirish mumkin.

Umuman olganda, kelgusidagi tadqiqotlar obrazlilikni nafaqat nazariy tushuncha sifatida, balki raqamli jamiyatning muhim madaniy va ijtimoiy omili sifatida baholashga yo'naltirilishi lozim. Shu orqali sun'iy intellekt sharoitida haqiqat, mualliflik va bilimning ishonchligini saqlab qolishga xizmat qiluvchi ilmiy asoslar ishlab chiqiladi.

References

1. Aristotel. Metafizika. — Toshkent: Fan, 2004.
2. Kant I. Sof aql tanqidi. — Toshkent: O'zbekiston, 2011.
3. Platon. Dialoglar. — Toshkent: Fan, 2007.
4. Мамардашвили М.К. Сознание и цивилизация. — Москва: Политиздат, 1990.
5. Абдурахмонов А. Bilish nazariyasi asoslari. — Toshkent: Universitet, 2018.
6. Bektashev, O. K., & Mamurova, S. S. (2023). Grammatical Form And Its Types In The Formation Of Word Combinations. *Journal of Advanced Zoology*, 44, 1211-1215.
7. Mamurova, S. (2024). GENERAL FEATURES OF THE CATEGORY OF IMAGERY IN LINGUISTICS. *University Research Base*, 961-964.
8. Mamurova, S. (2024). THE DYNAMICS OF IMAGERY IN LINGUISTIC CREATIVITY AND INNOVATION. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 13, 286-288.
9. Mamurova, S. (2024). BEYOND WORDS: THE ROLE OF PARALINGUISTICS IN EFFECTIVE COMMUNICATION. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 13, 300-302.

10. Shaxlo, M. (2024). IBORA, SO'Z BIRIKMASI VA FRAZEOLGIK BIRLIKLAR HAQIDA UMUMIY TUCHUNCHA. University Research Base, 180–185.
11. Mamurova, S. (2023). LINGUOCULTURAL ANALYSIS OF PHRASES WITH ADJECTIVE COMPONENTS IN ENGLISH AND UZBEK. Interpretation and Researches, 1(1).
12. Kodiraliyevich, B. O., & Sultanovna, M. S. (2022). General conceptions of phrase, word combination and phraseological units. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(12), 1824–1827.
13. Shahlo, M. (2023). LINGUOCULTURAL ANALYSIS OF PHRASES WITH ADJECTIVE COMPONENTS IN ENGLISH AND UZBEK. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 1 (1), 1101–1104.
14. Mamurova, S. (2024). THE DYNAMICS OF IMAGERY IN LINGUISTIC CREATIVITY AND INNOVATION. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 13, 286–288. <https://doi.org/10.54613/ku.v13i.1078>
15. Mamurova, S. (2024). BEYOND WORDS: THE ROLE OF PARALINGUISTICS IN EFFECTIVE COMMUNICATION. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 13, 300–302.
16. Mamurova, S. (2024). GENERAL FEATURES OF THE CATEGORY OF IMAGERY IN LINGUISTICS. University Research Base, 961–964. Retrieved from <https://scholar.kokanduni.uz/index.php/rb/article/view/763>
17. Sultanovna, M. S. (2024). IMAGERY AS A LINGUISTIC TOOL: ANALYSIS OF METAPHORS, SIMILES, AND SYMBOLISM ACROSS LANGUAGES. Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali, 2(56), 99–103.
18. Sultanovna, M. S. (2024). THE ROLE OF IMAGERY IN LINGUISTIC EXPRESSION: COGNITIVE AND CULTURAL PERSPECTIVES. Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali, 2(56), 122–126.
19. Mamurova Shahlo. (2023). LINGUOCULTURAL ANALYSIS OF PHRASES WITH ADJECTIVE COMPONENTS IN ENGLISH AND UZBEK. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 1(1), 1101–1104. <https://doi.org/10.54613/ku.v1i1.523>